

УДК 378

ТЮРИНА Валентина Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор
соціології та психології,
Харківський національний університет
внутрішніх справ
e-mail: turina-v@mail.ru

РОМАНИШИНА Оксана Ярославівна,

доктор педагогічних наук, доцент кафедри
інформатики і методики її викладання,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка
e-mail: tetyanna@ukr.net

СИПЧЕНКО Валерій Іванович,

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет»
e-mail: pionerv50@gmail.com

ГОТОВНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОДУКТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто поняття: «готовності до професійної діяльності», «технологія», «педагогічна технологія»; визначено вихідні психолого-педагогічні положення і закономірності, що забезпечують раціональну організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; показано, що педагогічна технологія має будуватися з урахуванням психологічних закономірностей здійснення пізнавальних процесів й раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів

Ключові слова: готовність; педагогічна технологія; професійна діяльність; інтелектуальна власність.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем, що стоїть перед сучасними вищими навчальними закладами і потребує детального вивчення, є проблема формування готовності майбутніх спеціалістів до професійної діяльності. Не є винятком і вищі навчальні заклади, що готують спеціалістів з інтелектуальної власності. Проблему загострює ще й те, що професійна діяльність означених фахівців відбувається, як правило, в умовах конфліктної ситуації – конфлікту інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему готовності до професійної діяльності у психолого-педагогічній літературі розглядали М. Дьяченко, Л. Китаєв-Смик, М. Корольчук, М. Левітов, Г. Ложкін, В. Лозова, К. Піорковський, О. Столяренко, С. Струмилін, О. Тімченко, В. Тюріна та інші.

Але, не зважаючи на ґрунтовність зазначених робіт, проблема формування готовності до професійної діяльності спеціалістів з інтелектуальної власності потребує подальших досліджень.

Мета нашої статті полягає в тому, щоб розглянути вплив застосування педагогічної технології на ефективність формування у майбутніх фахівців готовності до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У психолого-педагогічній літературі існує багато визначень поняття готовності, яку автори розглядають як здатність виконувати певну діяльність. Але, на наш погляд, готовність – це якість особистості. Психологічною основою готовності є не тільки здатність, а й прагнення ефективно виконувати визначену

діяльність. Тобто обов'язковим є вольові дії, без наявності і здійснення яких виконання діяльності залишається тільки наміром [2].

Отже, готовність передбачає наявність, сформованість системи знань, умінь і навичок, а також певних якостей особистості. Тому ми вважаємо, що готовність до роботи з оцінювання інтелектуальної власності та захисту прав на неї потребує сформованості у студентів системи знань про те, що таке інтелектуальна власність, як проводиться її експертиза, якими професійними вміннями і навичками мають оволодіти студенти під час навчання, які мають сформувати професійно значущі якості особистості. Крім того, має бути сформований цілий комплекс відповідних умінь щодо ефективного ведення переговорів з різного роду опонентами, а також комплекс певних якостей особистості, що сприяють підвищенню якості професійної діяльності.

Виходячи із зазначеного ми вважаємо, що готовність до здійснення професійної діяльності є складним інтегрованим утворенням, яке має складну структуру

Як і будь-яка інша якість особистості, готовність формується в процесі діяльності, зокрема – навчально-пізнавальної діяльності, яка має професійну спрямованість, і як результат цієї діяльності залежить від особливостей організації останньої [1].

Отже, готовність майбутніх спеціалістів з інтелектуальної власності до професійної діяльності теж формується в процесі навчально-пізнавальної та відповідної практичної діяльності, а рівень сформованості готовності визначається особливостями організації означених діяльностей.

Таким чином, раціональна організація навчально-пізнавальної діяльності має позитивно впливати на її ефективність, а, отже, й на рівень якості готовності як її продукту.

Протягом останніх років педагоги і психологи багато уваги приділяють розробці та впровадженню педагогічних технологій. Однак на сьогодні все ще не існує єдиного погляду і розуміння щодо змісту і застосування цього поняття. У Словнику української мови [2] дається таке визначення: технологія – сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь. Сьогодні термін «технологія» використовується не лише в технічному розумінні. Термін «педагогічна технологія», на відміну від терміна «методика» відображає не просто передавання інформації, а процес навчання.

Поняття «педагогічна технологія» може бути розглянуто в трьох аспектах: науковому, процесуально-описовому, процесуально-дієвому.

У педагогічній практиці поняття «педагогічна технологія» застосовується на трьох ієрархічних супідрядних рівнях: загальнопедагогічному (загальнодидактичному), частковометодичному (предметному), локальному (модульному).

Аналіз дефініцій свідчить про те, що термін «технологія» завжди в максимальній мірі є пов'язаним з процесом, тобто з діяльністю викладача і студента (учня), її структурою, засобами, формами і методами.

Таким чином, застосування тієї чи іншої технології детермінує особливості діяльності викладача і студента, а, отже, й результат цієї діяльності, тобто якість і рівень готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Тому педагогічна технологія має будуватися перш за все на основі врахування психологічних закономірностей раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності людини, закономірностей сприймання, запам'ятовування та відтворення інформації, закономірностей виникнення і протікання розумової діяльності, мислення тощо.

У педагогічній літературі існують описання різних технологій, кожна з яких може враховувати або робити ставку на якийсь фактор, вважаючи його основним. Акцентуючи ту чи іншу сторону процесу навчання педагогічна технологія одержує свою відмінність і відповідну назву. Але у принципі не існує таких монотехнологій, які використовували б тільки один який-небудь фактор, принцип або метод, тобто педагогічна технологія завжди є комплексною. Зазвичай навчальний процес будується так, що конструюється деяка полідидактична технологія, яка об'єднує, інтегрує ряд елементів різних монотехнологій на основі деякої пріоритетної ідеї. Суттєво, що комбінованій дидактичній технології можуть бути притаманні якості, які переважають якості кожної з окремих технологій, що входять до її складу.

Крім того, у теорії і практиці навчальних закладів існує багато варіантів навчально-виховного процесу, при цьому кожен автор і виконавець привносять у педагогічний процес щось своє, індивідуальне, у зв'язку з чим говорять, що кожна конкретна технологія є авторською. Разом з тим, кожен студент (учень) має своє індивідуальне сполучення особливостей нервової системи, які й визначають успішність або неуспішність використання даної технології. Таким чином, результат застосування технології (в даному випадку – готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності) залежить ще й від професійних й індивідуальних особливостей і якостей викладача та тих, хто навчається.

Також ми вважаємо, що раціональна організація навчально-пізнавальної діяльності студентів – майбутніх спеціалістів з інтелектуальної власності – має здійснюватися з врахуванням психологічних положень і закономірностей засвоєння навчальної інформації, формування якісних знань, умінь і навичок.

Вихідними психолого-педагогічними положеннями, що дозволяють раціонально організувати навчально-пізнавальну діяльність студентів, є такі:

1. Знання є результатом власної активної самостійної розумової навчально-пізнавальної діяльності людини. 2. Мислити людина починає тільки за умов «задачної» ситуації. 3. Активність мисленнєвої діяльності значно зростає за умов наявності проблемної ситуації. 4. Чим більше розбіжність, що створена протиріччями у проблемній ситуації, тим активніше мислить людина.

Крім того, необхідно враховувати, що навчально-пізнавальна діяльність, як і будь-яка інша діяльність, має такі структурні компоненти: мотиваційний, орієнтаційний (цільовий), змістовно-операційний, енергетичний (вольовий), контрольно-оцінний. Отже, удосконалення навчально-пізнавальної діяльності полягає у формуванні та удосконаленні цих компонентів.

Велике значення для формування готовності до виконання будь-якої діяльності має практична діяльність, зокрема проходження студентами практики.

Викладене вище підтверджується результатами дослідження, в ході якого перевірялася ефективність формування готовності майбутніх спеціалістів з інтелектуальної власності.

У процесі експериментальної роботи було виділено контрольні групи (К) студентів, в яких навчання велось традиційними методами, та дві експериментальні групи: (E₁) і (E₂). В другій експериментальній групі (E₂), на відміну від першої експериментальної групи (E₁), крім проведення спецкурсу, написання курсових та дипломних робіт з означеної проблеми та проведення тренінгу, проводилась ще й практика, метою якої було поглиблення знань, одержаних в ході аудиторних занять, та відпрацювання умінь і навичок, зокрема щодо роботи з інтелектуальною власністю. Одержані результати щодо формування готовності до майбутньої професійної діяльності у майбутніх спеціалістів з інтелектуальної власності, представлені у таблиці 1 і таблиці 2.

Таблиця 1

Визначення рівня сформованості
обсягу професійних знань до та після проведення експерименту (у %)

№ з/п	Група	Етапи експерименту / приріст	Рівні			
			Нульовий	Низький (завд. № 1)	Середній (завд. № 2)	Високий (завд. № 3)
1	E ₁ (112 осіб)	Початок	28,57	51,79	18,75	0,89
2		Кінець	0	59,82	26,78	13,4
3		Приріст	-28,57	+8,03	+8,03	+12,51
4	E ₂ (156 осіб)	Початок	43,59	39,74	16,67	0
5		Кінець	1,92	51,28	36,54	10,26
6		Приріст	-41,67	+11,54	+19,87	+10,26
7	К (46 осіб)	Початок	34,78	50,0	10,87	4,35
8		Кінець	6,52	60,87	26,09	6,52
9		Приріст	-28,26	+10,87	+15,22	+2,17

Визначення рівня сформованості
професійних вмінь до та після проведення експерименту (у %)

№ з/п	Група	Етапи експерименту / приріст	Рівні			
			Нульовий	Низький (завд. № 1)	Середній (завд. № 2)	Високий (завд. № 3)
1	E ₁ (112 осіб)	Початок	32,14	50,9	16,96	0
2		Кінець	0	63,4	24,1	12,5
3		Приріст	-32,14	+12,5	+7,14	+12,5
4	E ₂ (156 осіб)	Початок	46,15	39,1	14,75	0
5		Кінець	0,64	46,8	42,3	10,26
6		Приріст	-45,51	+7,7	+27,55	+10,26
7	К (46 осіб)	Початок	41,3	47,8	8,7	2,2
8		Кінець	10,87	58,69	26,09	4,35
9		Приріст	-30,43	+10,89	+17,39	+2,15

Висновок і перспективи подальших досліджень. Враховуючи все зазначене вище можемо дійти висновку, що готовність до майбутньої професійної діяльності – це складна інтегративна якість особистості, яка, як і будь-яка інша якість формується в процесі відповідної діяльності, зокрема, навчально-пізнавальної, і є її продуктом, а, отже, визначається особливостями організації цієї діяльності, в тому числі й особливостями застосовуваної педагогічної технології, яка базується на врахуванні психологічних закономірностей навчально-пізнавальних процесів; раціональна організація навчально-пізнавальної діяльності сприяє якісному формуванню професійних знань, умінь та навичок роботи з інтелектуальною власністю, а отже, й готовності до виконання цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Тюріна В.О. Пізнавальна самостійність школярів / В.О.Тюріна. – Харків: Основа, 1993. – 144 с.
2. Словник української мови. – Т.Х.К.: Наукова думка, 1979. – 861 с.

References

1. Tyurina, V.A. (1993). *Informative independence of schoolboys*. Kharkiv: Basis (in Ukr.).
2. *Dictionary of Ukrainian*. (1979). T.X.K.: Scientific thought, (in Ukr.).

TYURINA Valentyna,

Doctor of pedagogical sciences, professor of sociology and psychology Department,
Kharkiv National University of Internal Affairs
e-mail: turina-v@mail.ru

ROMANYSHYNA Oksana,

Doctor of pedagogical sciences, assistant professor
of computer science and methods of teaching Department,
V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University
e-mail: tetyanna@ukr.net

SYPCHENKO Valery,

PhD of Pedagogy, Professor, Head of Pedagogy of the Higher School Department
SHEI "Donbass State Pedagogical University
e-mail: pionerv50@gmail.com

**READINESS OF SPECIALISTS FROM INTELLECTUAL PROPERTY TO
PROFESSIONAL ACTIVITY AS PRODUCT OF INPUT OF PEDAGOGICAL
TECHNOLOGIES**

Abstract. *Introduction. One of issues of the day, that stands before modern higher educational establishments and needs the detailed study, a problem of forming of readiness of future specialists is to professional activity. It is not an exception and higher educational establishments that prepare specialists from intellectual property. Sharpens a problem yet and that professional activity of the marked specialists takes place, as a rule, in the conditions of conflict situation - conflict of interests.*

Purpose. The purpose of our article consists in that, to consider influence of application of pedagogical technology on efficiency of forming for the future specialists of readiness to professional activity.

Results. Readiness is quality of personality. Psychological basis of readiness is not only ability but also aspiration effectively to execute certain activity. We consider Therefore, that readiness to work from the evaluation of intellectual property and protection of rights on her needs formed for the students of the system of knowledge that such intellectual property, as her examination is conducted, what professional abilities and skills students during studies, that must form the meaningful internals of personality. Readiness of future specialists from intellectual property to professional activity is formed in the process of educational-cognitive and corresponding practical activity. The level of formed of readiness is determined by the features of organization of the marked activity. Going out marked we consider that readiness to realization of professional activity is the difficult integrated formation that has a difficult structure. During the last years teachers and psychologists much attention spares to development and introduction of pedagogical technologies.

Originality. Rational organization of educational-cognitive activity of students – future specialists from intellectual property - must come true taking into account psychological positions and conformities to law of mastering of educational information, forming of quality knowledge, abilities and skills.

Conclusions. Readiness to future professional activity is difficult integral quality of personality, that, as well as any other quality is formed in the process of corresponding activity, in particular, educational-cognitive, and is her product, and, thus, it is determined by the features of organization of this activity, including features of the applied pedagogical technology that is based on taking into account of psychological conformities to law of educational-cognitive processes; rational organization of educational-cognitive activity assists the quality forming of professional knowledge, abilities and skills of work with intellectual property, and thus, and to readiness to implementation of this work.

Key words: readiness, pedagogical technology, professional activity, intellectual property.

Одержано редакцією 15.12.2016
Прийнято до публікації 17.12.2016